

III OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA KADROWO-PŁACOWA

24-25 CZERWCA 2025

Zmiany dotyczące kontroli ZLA – ocena i skutki proponowanych zmian

Dariusz Suchorowski

Dokumentowanie niezdolności do pracy

Zakład Ubezpieczeń Społecznych upoważnia do wystawiania zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby, pobytu w szpitalu albo innym zakładzie leczniczym podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne lekarza, lekarza dentystę, felczera lub starszego felczera po złożeniu (...) oświadczenia, że zobowiązuje się do przestrzegania zasad orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wykonywania obowiązków wynikających z przepisów ustawy i przepisów o ochronie danych osobowych.

Zaświadczenie lekarskie jest wystawiane zgodnie ze wzorem ustalonym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego udostępnionego bezpłatnie przez Zakład Społecznych, w formie dokumentu elektronicznego podpisanego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym udostępnionym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wystawiający zaświadczenie lekarskie przekazuje zaświadczenie lekarskie na elektroniczną skrzynkę podawczą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹ z dnia 10 listopada 2015 r. w sprawie trybu i sposobu orzekania o czasowej niezdolności do pracy, wystawiania zaświadczenia lekarskiego oraz trybu i sposobu sprostowania błędu w zaświadczeniu lekarskim

§ 3. Przy orzekaniu należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności istotne dla oceny stanu zdrowia i upośledzenia funkcji organizmu powodujące czasową niezdolność do pracy ubezpieczonego, ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju i warunków pracy.

§ 4. 1. Okres czasowej niezdolności do pracy jest określany liczbą dni.

§ 8. Zaświadczenie lekarskie wystawia się na okres, w którym ubezpieczony ze względu na jego stan zdrowia lub stan zdrowia członka rodziny powinien powstrzymać się od pracy, jednak nie dłuższy niż do dnia, w którym jest niezbędne przeprowadzenie ponownego badania stanu zdrowia ubezpieczonego lub członka rodziny.

§ 10. 1. Zaświadczenie lekarskie stwierdzające okres pobytu ubezpieczonego w szpitalu albo innym przedsiębiorstwie podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne wystawia się nie później niż w dniu wypisania ubezpieczonego z tego szpitala albo innego przedsiębiorstwa podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

2. W przypadku dłuższego niż 14 dni pobytu ubezpieczonego w szpitalu albo innym przedsiębiorstwie podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, zaświadczenie lekarskie wystawia się co 14 dni

Dokumentowanie niezdolności do pracy

Zaświadczenie ZLA podlega kontroli pod kątem „medycznym” – ocena czy rzeczywiście jest niezdolność do pracy.

Kontrolę przeprowadza lekarz orzecznik ZUS na podstawie dokumentacji medycznej oraz badania bezpośredniego.

W razie uniemożliwienia badania lub niedostarczenia posiadanych wyników badań zaświadczenie lekarskie traci ważność od dnia następującego po tym terminie.

Jeżeli po analizie dokumentacji medycznej i po przeprowadzeniu badania ubezpieczonego lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określi wcześniejszą datę ustania niezdolności do pracy niż orzeczona w zaświadczeniu lekarskim, za okres od tej daty zaświadczenie lekarskie traci ważność.

Zaświadczenie ZLA/K jest wystawiane przez lekarza orzecznika ZUS w formie dokumentu elektronicznego (e-ZLA/K) i jest udostępniane na profilu informacyjnym płatnika składek na PUE ZUS. Lekarz orzecznik ZUS przekazuje ubezpieczonemu w dniu badania wydruk zaświadczenia e-ZLA/K, który ubezpieczony jest zobowiązany dostarczyć płatnikowi składek, jeżeli płatnik składek nie ma profilu informacyjnego na PUE ZUS.

Należy pamiętać o obowiązku informowania ZUS o zmianie miejsca pobytu w czasie ZLA – domniemanie skutecznego doręczenia wezwania.

Kontroli podlega również sposób korzystania z ZLA pod kątem:

- wykorzystywania zaświadczenia o niezdolności do pracy z godnie z jego przeznaczeniem
- prowadzenia działalności zarobkowej w czasie pobierania zasiłku chorobowego lub opiekuńczego

Takie kontrole przeprowadza ZUS lub pracodawca.

Problemy:

- brak jednoznacznej definicji „praca zarobkowa”
- brak jednoznacznego określenia aktywności mogącej być potraktowaną jako „niezgodnej z celem zwolnienia”
- pobyt za granicą w trakcie zwolnienia lekarskiego

Obowiązek informowania o adresie pobytu - aktualnie dopuszczalne jest podanie adresu zagranicznego w zwolnieniu lekarskim jako adresu pobytu, ale jest to najczęściej uznawane przez ZUS jako niezgodne z przeznaczeniem wykorzystywanie ZLA.

Rocznie ok. 1,2 mln orzeczeń jest wydawanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie. Z ponad 25 mln zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy wystawianych rocznie dla osób ubezpieczonych w ZUS, ok. 1,5% wystawianych zaświadczeń podlega kontroli, którą realizują lekarze orzecznicy.

Projekt zakłada możliwość wydawania orzeczeń w określonych rodzajach spraw przez osoby wykonujące samodzielne zawody medyczne. W tym zakresie proponuje się, by w sprawach o rehabilitację leczniczą w ramach prewencji rentowej w zakresie profilu narządu ruchu mogły być one wydawane przez fizjoterapeutów, a w sprawach, w których ustala się niezdolność do samodzielnej egzystencji, przez pielęgniarki i pielęgniarzy.

Jednakże o tym, czy dana sprawa będzie mogła zostać skierowana do rozpatrzenia przez wymienione osoby, w każdym przypadku zdecyduje główny lekarz orzecznik albo zastępca głównego lekarza orzecznika, którzy będą sprawować nadzór nad wydawaniem orzeczeń.

Proponuje się, aby zarówno w pierwszej instancji, jak i w drugiej instancji, wskutek złożenia zarzutu wadliwości lub sprzeciwu, orzeczenia były wydawane jednoosobowo (aktualnie w pierwszej instancji orzeczenie wydawane jest jednoosobowo przez lekarza orzecznika, a w drugiej – przez komisję lekarską w składzie trzyosobowym)

Zmiana ma umożliwić efektywne wykorzystanie kadr medycznych przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości ponownego rozpatrzenia sprawy w ramach postępowania prowadzonego przed ZUS, z niezbędnymi gwarancjami bezstronności, co oznacza wyłączenie lekarza w pierwszej instancji w danej sprawie od orzekania w tej sprawie toczącym się w drugiej instancji.

Projekt ustawy zakłada, że przy wyznaczaniu lekarza orzecznika do ponownego rozpatrzenia sprawy należy uwzględnić:

- posiadana przez lekarza specjalizacja (tj. lekarz o specjalizacji odpowiadającej schorzeniu osoby orzekanej lub o specjalizacji pokrewnej, albo wydanie orzeczenia zostanie poprzedzone wydaniem opinii specjalistycznej przez lekarza konsultanta o specjalizacji odpowiadającej schorzeniu osoby orzekanej – jeśli nie ma możliwości wydania orzeczenia przez lekarza o właściwej specjalizacji)
- potrzeba dokonania prawidłowej i kompleksowej oceny okoliczności wynikających z celu, dla którego wydawane jest orzeczenie (tj. w przypadkach szczególnie złożonych pod względem orzeczniczym kierowanie sprawy do rozpatrzenia przez lekarza posiadającego większe doświadczenie w orzecznictwie lekarskim),
- konieczność skierowania sprawy do innego lekarza orzecznika niż wydający orzeczenie – w przypadku gdy sprzeciw lub zarzut wadliwości dotyczy orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika.

Projekt zawiera doprecyzowanie (w oparciu o dotychczasową sądową linię orzeczniczą) pojęć mających wpływ na prawo do zasiłku chorobowego/wynagrodzenia chorobowego, ale również zasiłku opiekuńczego,

- wykonywanie pracą zarobkowej,
- podejmowanie aktywności niezgodnej z celem tego zwolnienia lekarskiego,
- przebywania w innym miejscu niż wskazane w tym zwolnieniu jako adres pobytu w okresie niezdolności do pracy,

Najważniejsze planowane zmiany:

- definicja pracy zarobkowej - pracą zarobkową jest każda czynność mająca charakter zarobkowy, niezależnie od stosunku prawnego będącego podstawą jej wykonania, z wyłączeniem czynności incydentalnych, których podjęcia w okresie zwolnienia od pracy wymagają istotne okoliczności
- definicja aktywności - aktywnością niezgodną z celem zwolnienia od pracy są wszelkie działania utrudniające lub wydłużające proces leczenia lub rekonwalescencję, z wyłączeniem zwykłych czynności dnia codziennego lub czynności incydentalnych, których podjęcia w okresie zwolnienia od pracy wymagają istotne okoliczności.
- możliwość pracy w czasie ZLA - w przypadku spełniania warunków do podlegania ubezpieczeniom społecznym z co najmniej dwóch tytułów do tych ubezpieczeń, niezdolność do pracy z powodu choroby dotyczy każdego z tych tytułów, chyba że wystawiający zwolnienie od pracy wskaże w orzeczeniu, że praca zarobkowa w ramach określonego tytułu może być wykonywana z uwagi na rodzaj tej pracy

Planowana jest również zmiana przepisów w zakresie uprawnień i obowiązków osób przeprowadzających kontrolę oraz osób kontrolowanych m. in. poprzez:

- umożliwienie osobie kontrolującej prawa wstępu, przebywania i poruszania się w miejscu przeprowadzania kontroli,
- wprowadzenie możliwości legitymowania osoby kontrolowanej,
- żądanie oraz odbieranie wyjaśnień od osoby kontrolowanej.
- wprowadzenie podstawy prawnej do kontrolowania osób pobierających zasiłki po ustaniu tytułu do ubezpieczenia
- określenie ogólnej dyrektywy, że czas trwania kontroli będzie ograniczony do okresu niezbędnego do dokonania ustaleń z tej kontroli.

Definicja nienależnie pobranego świadczenia

1. Osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami (...)
2. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:
 - 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
 - 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia;
 - 3) świadczenia z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej chorobą z ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego, co do których stwierdzono, że w okresie ich pobierania świadczeniobiorca wykonywał w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystywał zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Dziękujemy za uwagę!

Verte Centrum Szkoleń

ul. Mieszczańska 29/13
50-201 Wrocław

71 321 56 41

biuro@centrumverte.pl

www.centrumverte.pl

